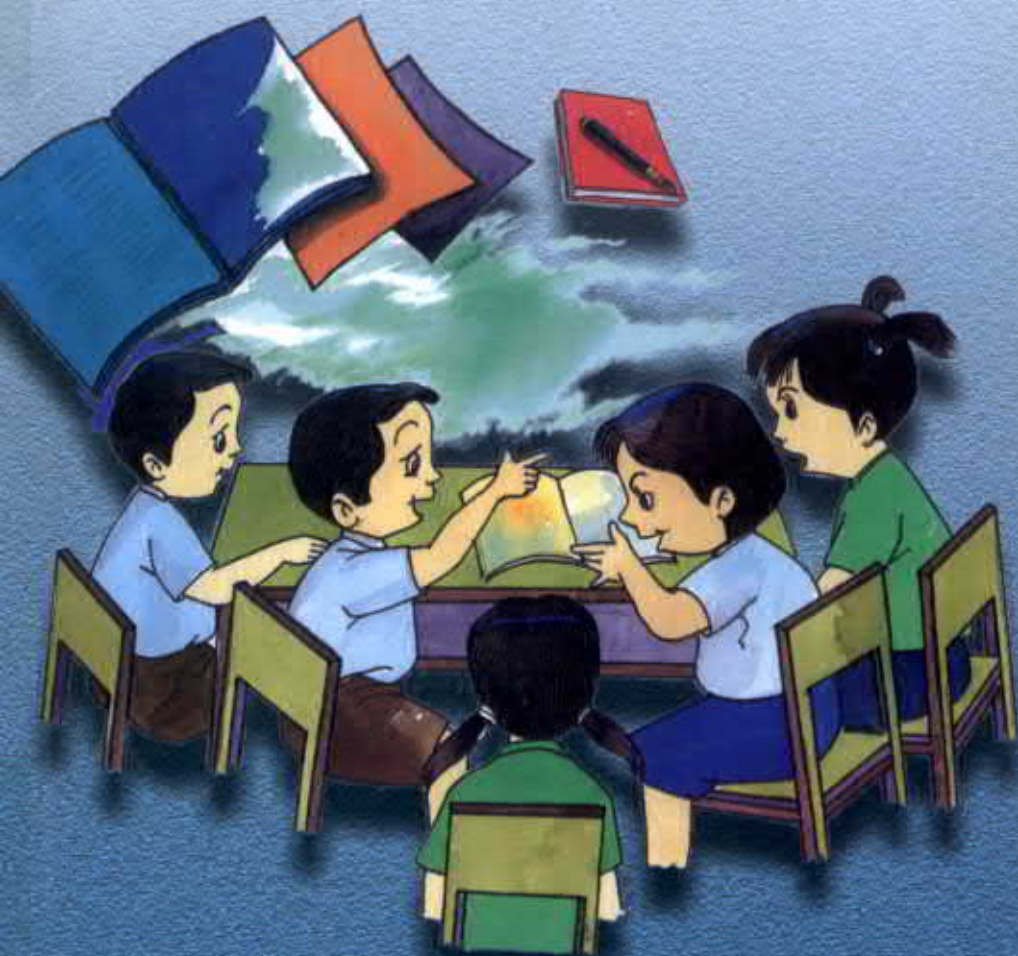

สรุปผลการวิจัยเรื่อง

รูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ค. เก่ง มีสุข

ระดับประถมศึกษา

กองวิจัยทางการศึกษา

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

รูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้
ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข
ระดับประถมศึกษา

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

สรุปผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบหรือนวการจัดกระบวนการเรียนรู้
ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2543

จำนวนพิมพ์ 35,000 เล่ม

ISBN 974-268-9539

เอกสารรายงานการวิจัยทางการศึกษาลำดับที่ 260/2543

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ทุกฝ่ายเชื่อมั่นว่า หากได้ดำเนินการอย่างจริงจังแล้ว ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิรูปการศึกษาจะเกิดขึ้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ต้องถือผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยครูผู้สอนต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรม และการทำงาน อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา

กรมวิชาการเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ตระหนักและเห็นความสำคัญในการจะช่วยให้ผู้สอนได้มีแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงได้ศึกษารูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข ขึ้น และได้รับความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี อุดรดิตถ์ ชุมพร อุดรธานี และจังหวัดตราด นำไปทดลองใช้วางแผนจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 11 โรง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 อนึ่ง ในการจัดทำรายงานได้จัดทำเป็น 2 เล่ม คือ รายงานฉบับนี้ และรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัยที่นำเสนอนี้เป็นการสรุปสาระสำคัญของรูปแบบ
การจัดกระบวนการเรียนรู้ และผลการทดลองใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
นักเรียน ความคิดเห็น และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดย
มุ่งเสนอให้เข้าใจง่าย และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ หวังว่าการ
นำเสนอผลการวิจัยรูปแบบเช่นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ครู และ
ผู้สนใจทั่วไป

กรมวิชาการขอขอบคุณที่ปรึกษาโครงการ และผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีได้ ณ โอกาสนี้

(

๑๖๑

,

(นายอำรุง จันทวานิช)

อธิบดีกรมวิชาการ

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
วิธีดำเนินการวิจัย	4
สรุปผลการวิจัย	5
อภิปรายผล	27
ข้อเสนอแนะ	34
บรรณานุกรม	37
ภาคผนวก	43
คณะผู้ดำเนินการวิจัย	49

บทนำ

ความเป็นมา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึง การจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาระหว่างด้านต่าง ๆ ได้ และเพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลา และบริบทของสังคมไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงกำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ให้ความสำคัญสูงสุดกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ

ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ ในการปฏิรูปการศึกษา คือ สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น โดยมุ่งหวังว่าผู้ที่ผ่านการศึกษาดังแต่ละคนจะมีความสามารถและมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ คือ มีสุขภาพ พลานามัยที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความสามารถในการคิด ใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ อดทน มีความเป็นประชาธิปไตย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และเหมาะสมของการศึกษาดังแต่ละระดับ

ด้วยความสำคัญดังกล่าว กรมวิชาการในฐานะที่เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการตระหนักเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการจะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษา บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน จึงได้จัดทำโครงการ การศึกษารูปแบบและแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะศึกษาและพัฒนากระบวนการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนหากลไกของโรงเรียนและท้องถิ่นในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อจะได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนา รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาให้เป็นแบบอย่างที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัย 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษา รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนชั้นประถมศึกษา มีคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข และขั้นตอนที่ 2 เป็นการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบตามประเด็นที่ได้จากขั้นตอนที่ 1

ดังนั้น การวิจัยจึงมีขอบเขตดังนี้

- 1) คุณลักษณะของนักเรียนที่ควรจะได้รับการพัฒนา คือ การเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข
- 2) การออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการตามวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 3) การตรวจสอบรูปแบบกระทำโดยนำไปทดลองใช้เขียนแผนการจัดกิจกรรมในทุกกลุ่มประสบการณ์ และใช้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนประถมศึกษา ขนาดกลางและขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 11 โรง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รูปแบบหรือแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษารูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีความสุข

ตอนที่ 2 การกำหนดรูปแบบและวิธีการตรวจสอบ ในการตรวจสอบ ได้นำไปทดลองใช้เขียนแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวน 11 โรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี トラด ชุมพร อุตรธานี และอุดรดิตต์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การประเมินแผนการจัดกิจกรรมในทุกกลุ่มประสบการณ์ สังเกตการสอน ตรวจสอบผลงานของนักเรียน สอบถามผู้บริหารโรงเรียน 11 คน ครูผู้สอน 94 คน นักเรียน 1,636 คน และผู้ปกครอง 1,562 คน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2542 ถึงมีนาคม 2543 และประชุมสัมมนาผู้เกี่ยวข้องระหว่างวันที่ 21-30 มีนาคม 2543 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยสรุปใน 2 ประเด็น คือ

1. รูปแบบ/แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข
2. ผลการนำรูปแบบไปใช้จัดกระบวนการเรียนรู้

1. รูปแบบ/แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข

รูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาเป็นรูปแบบหรือแนวทางที่ครูผู้สอนสามารถใช้วางแผนการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนทุกชั้นและทุกกลุ่มประสบการณ์ นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมตามรูปแบบนี้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนซึ่งมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน พัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นคนดี เก่ง และเรียนอย่างมีความสุข สมองซีกซ้ายและซีกขวาได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน รายละเอียดการวางแผนการจัดกิจกรรมมีขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนแรกที่ครูผู้สอนจะต้องดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อจะได้มองเห็นภาพของสิ่งที่จะสอนได้ทั้งหมด หรือเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและเนื้อหาที่นักเรียนจะเรียน

การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การวิเคราะห์อาจใช้หลักการของแผนที่ความคิด (Mind mapping) โดยเขียนข้อความที่เป็นประเด็นหลักไว้ตรงกลางวงกลม กำหนดข้อความ วลี ที่เป็นประเด็นรองและมีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับประเด็นหลักไว้ในวงกลมที่ขยายต่อไป และถ้ามีประเด็นย่อยๆ ที่สัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับประเด็นรอง ก็เขียนส่วนขยายต่อไปได้ไม่จำกัด

2. การวิเคราะห์ประเด็นการเรียนรู้ เป็นการนำเรื่องที่ได้จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้มาวิเคราะห์ต่อเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมในการวิเคราะห์ครูและนักเรียนอาจร่วมกัน โดยใช้หลักการของการเขียนแผนผัง (WEB) โดยเขียนประเด็นที่ต้องการเรียน (จากผลการวิเคราะห์ในข้อ 1) ไว้ตรงกลาง ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียนลงตามแขนงของวงกลม โดยใช้การตั้งคำถามนำทาง และอภิปรายให้เหตุผลร่วมกัน เพื่อจะได้ช่วยให้ความคิดขยายประเด็นได้มากขึ้น

เมื่อได้ความคิดแล้ว ครูผู้สอนควรพิจารณาและแยกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ส่วนที่นักเรียนรู้แล้ว (2) ส่วนที่อยากรู้ และ (3) ส่วนที่ควรรู้ หลังจากนั้นจึงนำส่วนที่ 2 และ 3 มาวางแผนการจัดกิจกรรม

3. การกำหนดสาระสำคัญ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้และการวิเคราะห์ประเด็นการเรียนรู้มาเขียนโดยเขียนเฉพาะประเด็นหลัก ประเด็นรอง และเนื้อหาที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ การเขียนควรเขียนสั้นๆ กระชับ และถ้ามีหลายประเด็นอาจจะบุเป็นข้อๆ ก็ได้

4. การกำหนดศักยภาพที่ต้องการพัฒนา หมายถึง ผลการเรียนรู้หรือพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนหลังการเรียนรู้ ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้

ศักยภาพที่ต้องการพัฒนาหรือเน้นในการเรียนการสอน คือ มุ่งให้นักเรียนเป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข (ตามตัวบ่งชี้)

ดังนั้นกิจกรรมที่กำหนดในการเรียนการสอนแต่ละครั้งต้องคำนึงถึงศักยภาพที่ต้องการพัฒนาด้วย การทำกิจกรรมของนักเรียน 1 กิจกรรมอาจจะได้รับการพัฒนาศักยภาพในหลายๆ ด้านได้ เช่น

1) **เป็นคนดี** โดยมีความรับผิดชอบในงานที่ทำ มีความสนใจใฝ่รู้ มีความซื่อสัตย์ ขยัน ตรงต่อเวลา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น และทำตามข้อตกลง เป็นต้น

2) **เป็นคนเก่ง** โดย

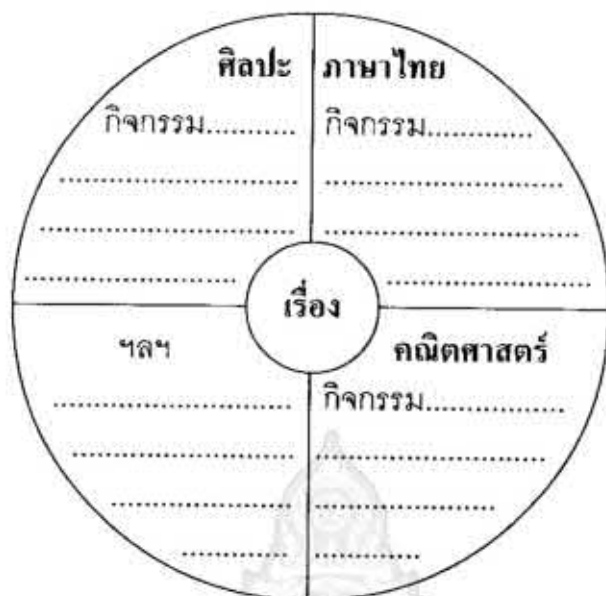
(2.1) สามารถหาข้อมูลและรวบรวมข้อมูล

(2.2) สามารถวางแผนการทำงาน และทำงานได้ตามขั้นตอน ตลอดจนสรุปผลงานได้

3) **เป็นคนมีความสุข** โดยภูมิใจในผลงานของตนเองและมีความสุขจากการร่วมกิจกรรม เป็นต้น

5. การวางแผนการจัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น

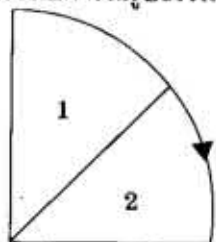
5.1 **แบบบูรณาการ** เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บูรณาการกับกลุ่มประสบการณ์หรือวิชาอื่นๆ เท่าที่บูรณาการได้ โดยเขียนหัวข้อหรือประเด็นหรือเรื่องที่ต้องการไว้ในวงกลมเล็ก เขียนชื่อวิชาที่สามารถจะบูรณาการได้ไว้ในพื้นที่แต่ละส่วน และเขียนกิจกรรมไว้ได้ชื่อวิชานั้นๆ การกำหนดกิจกรรมต้องคำนึงถึงการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา คือ เก่ง ดี มีสุข ด้วย

5.2 ตามแนววัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) เป็นการวางแผนและลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการสอน การออกแบบกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน หรือ 8 ขั้นตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การบูรณาการประสบการณ์เข้ากับตนเอง

ประสบการณ์รูปธรรม

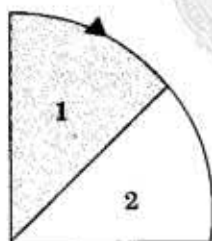
การสังเกตอย่างไตร่ตรอง

เป็นช่วงที่นักเรียนใช้ประสบการณ์
อย่างเป็นรูปธรรมไปสู่การสังเกต
อย่างไตร่ตรอง

- บทบาทของครู เป็นผู้กระตุ้นและคอยดู
- วิธีการ การใช้คำถามสร้างความเข้าใจ การอภิปราย และการให้นักเรียนทำกิจกรรม
- คำถาม คำถามที่เป็นคำถามนำกิจกรรม คือ ทำไม (Why ?)

ส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

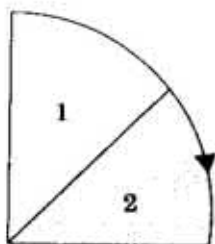
ชั้นที่ 1 ชั้นให้แต่ละคนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน

เป็นชั้นที่ให้นักเรียนรู้สึกว่สิ่งที่เรียนมีความหมายโดยตรงกับตัวเขาเอง โดยการให้นักเรียนได้สัมผัส ได้เกิดความรู้สึก โดยการซักถาม หรือได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่จะเรียน ครูอาจใช้เกม การตั้งคำถามให้คิดให้จินตนาการ (เป็นชั้นที่เน้นการใช้สมองซีกขวา)

ขั้นที่ 2

ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์

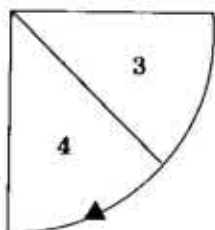

เป็นขั้นที่กระตุ้นให้เด็กสนใจ และ
อยากรู้ โดยวิเคราะห์ต่อจากขั้นที่ 1
นักเรียนจะต้องช่วยกัน อภิปราย
และอธิบาย ให้เหตุผลตามความ
คิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน การ
จัดกิจกรรมในขั้นนี้ ครูอาจใช้เทคนิค
หลายรูปแบบ เช่น การใช้เทคนิค
การเขียนแผนที่ความคิด (Mind
Mapping) และวิธีอื่นๆ ที่ช่วยให้
นักเรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับ
สิ่งที่เขารู้ (เป็นขั้นที่เน้นการใช้สมอง
ซีกซ้าย)

ส่วนที่ 2

สร้างความคิดรวบยอด

การสังเกตอย่างไตร่ตรอง

การสร้าง

ความคิดรวบยอด

เป็นการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยง
ข้อมูลอย่างไตร่ตรองมาสู่การสร้าง
ความคิดรวบยอด

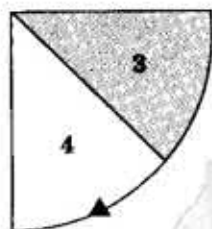
- บทบาทของครู
- วิธีการ
- คำถาม

ผู้เตรียมข้อมูล ให้ข้อมูล สาธิต
ให้นักเรียนค้นคว้า
คำถามที่เป็นคำถามนำในส่วนนี้
คือ อะไร (What ?)

ส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3

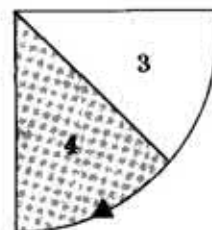
ชั้นปรับประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด

เป็นชั้นที่มุ่งให้นักเรียนสามารถ
วิเคราะห์และไตร่ตรองความรู้ที่ได้รับ
จากชั้นแรกให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น จนสามารถ
เรียนรู้ในชั้นต่อไปได้ โดยครูให้
ความรู้ในภาพรวมๆ และให้เด็ก
ช่วยคิด วิเคราะห์ และอภิปราย
กิจกรรมที่จัด ต้องเป็นกิจกรรมที่
เด็กทำแล้วสามารถสร้างความคิด
รวบยอดเป็นของตนเองได้
(เป็นชั้นที่เน้นการใช้สมองซีกขวา)

ชั้นที่ 4

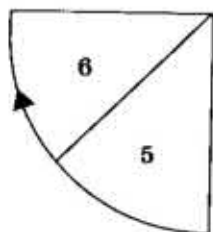
ชั้นพัฒนาความคิดด้วยข้อมูล

เป็นชั้นของการให้ข้อมูลรายละเอียด
เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจจน
สร้างความคิดรวบยอดเรื่องที่เรียนได้
กิจกรรมที่จัด ครูอาจให้นักเรียน
ค้นคว้า ทดลอง เรียนรู้จากวิทยากร
ท้องถิ่น หรือครูอาจจะสาธิต
(เป็นชั้นที่เน้นการใช้สมองซีกซ้าย)

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะและการสร้างชิ้นงาน

ลงมือปฏิบัติ

สร้างความคิด
รวบยอด

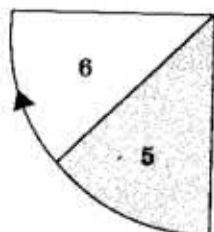
ขั้นนี้เป็นขั้นการเคลื่อนไหวจากการ
สร้างความคิดรวบยอดมาสู่การลงมือ
กระทำ หรือทดลองตามความคิด
ของนักเรียน

- บทบาทของครู คือ ผู้ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก
- วิธีการ ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ
- คำถาม คำถามที่เป็นคำถามนำกิจกรรม
ประจำส่วนนี้ คือ ทำอย่างไร
(How does it work ?)

ส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5

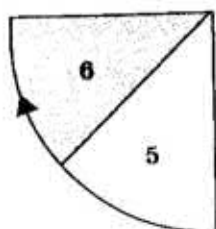
ทำตามแนวคิดที่กำหนด

ขั้นนี้นักเรียนจะทำตามใบงาน หรือ
คู่มือ หรือแบบฝึกหัด หรือทำตาม
ขั้นตอนที่กำหนด
(เป็นขั้นที่เน้นการใช้สมองซีกซ้าย)

ขั้นที่ 6

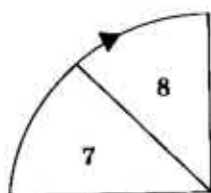
สร้างชิ้นงานตามความถนัด/ความสนใจ

เป็นขั้นของการบูรณาการ และ
สร้างสรรค์อย่างแท้จริง โดยนักเรียน
มีโอกาสแสดงความสนใจ ความถนัด
ความเข้าใจเนื้อหาวิชา ความชอบซึ่ง
และจินตนาการของตนเองออกมา
เป็นรูปธรรม ในรูปแบบต่างๆ ตามที่
ตนเองเลือก เช่น สิ่งประดิษฐ์
สมุดรวมภาพ ภาพวาด นิทาน
บทละคร หรือหนังสือ เป็นต้น
(เป็นขั้นที่เน้นการใช้สมองซีกขวา)

ส่วนที่ 4 **ชื่นชมผลงานและการประยุกต์สู่นาटक**

ประสบการณ์รูปธรรม

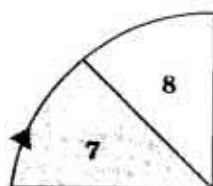
เป็นขั้นที่เกิดจากการลงมือกระทำ
ด้วยตนเองจนสำเร็จนำไปสู่การ
รับรู้ และมีความรู้สึกที่ดี

ลงมือปฏิบัติ

- บทบาทของครู เป็นผู้ประเมิน/ซ่อมเสริม และเรียนรู้ร่วมกัน
- วิธีการ การค้นหาคำตอบใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแนะนำผู้อื่น
- คำถาม คำถามที่เป็นคำถามนำกิจกรรมประจำวันนี้ คือ ถ้า (If ?)

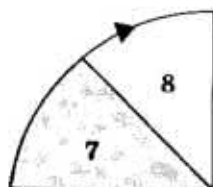
ส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลดีและประยุกต์ใช้

เป็นชั้นที่นักเรียนได้ชื่นชมผลงานของตนเอง หรือสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่กิจกรรมอื่น หรือให้นักเรียนนำผลงานของตนเองเสนอในกลุ่มย่อยๆ ให้เพื่อนติชม (เป็นชั้นที่เน้นการใช้สมองซีกซ้าย)

ชั้นที่ 8 แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับผู้อื่น

เป็นชั้นที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการค้นคว้า หรือการลงมือกระทำร่วมกับคนอื่น ๆ ในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดแสดงนิทรรศการในห้องเรียน ห้องสมุด หรือวันสำคัญของโรงเรียน เป็นต้น (เป็นชั้นที่เน้นการใช้สมองซีกขวา)

การกำหนดกิจกรรมในขั้นตอนทั้ง 8 ขั้นตอน สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ การมุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และคุณลักษณะของผู้เรียนตามเป้าหมาย หรือศักยภาพที่ต้องการพัฒนาตามที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 4 ทั้งในด้านการเป็นคนที่ เก่ง และมีความสุข

เมื่อได้ดำเนินการครบ 5 ขั้นตอนแล้ว สิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไป คือ การเขียนแผนการจัดกิจกรรม โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นที่ 1-5 ดังนั้นแผนแต่ละแผนที่เขียนอย่างน้อยจะต้องประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

1. มุ่งการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้
2. มุ่งการวิเคราะห์ประเด็นการเรียนรู้
3. สาระสำคัญ
4. ศักยภาพที่ต้องการพัฒนา
5. มุ่งบูรณาการการสอนกับกลุ่มประสบการณ์อื่น
6. มุ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของวัฏจักร

การเรียนรู้ (4 MAT)

7. รายละเอียดของกิจกรรมในทุกขั้นตอน (ตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ในผังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของวัฏจักรการเรียนรู้)
8. สื่อการเรียนการสอน
9. การประเมินผล (โดยต้องระบุวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแต่ละกิจกรรม)
10. สรุปผลการสอน

2. ผลการนำรูปแบบไปใช้จัดกระบวนการเรียนรู้

2.1 พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้ ครูผู้สอนประเมิน นักเรียนประเมินตนเอง และสังเกตการสอน สรุปผล ได้ดังนี้

- 1) ครูผู้สอนทุกชั้นมีความเห็นว่า นักเรียนปฏิบัติมากทุกเรื่อง ได้แก่ การมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้คิดอย่างหลากหลาย แสดงออกได้อย่างอิสระชัดเจนและมีเหตุผล สรุปความรู้ด้วยตนเองได้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้
- 2) นักเรียนทุกชั้นมีความเห็นตรงกันว่าสิ่งที่ปฏิบัติมาก คือ การทำกิจกรรมอย่างมีความสุข นอกจากนั้นสิ่งที่นักเรียนมีความเห็นว่าได้ปฏิบัติมาก นอกเหนือจากเรื่องดังกล่าว มีดังนี้ นักเรียนทุกชั้น ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ปฏิบัติมากในเรื่องการยอมรับความสำเร็จของผู้อื่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 4 และ 6 ได้คิดงานด้วยตนเองตามจินตนาการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 3 และ 5 ได้ทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 6 ได้แลกเปลี่ยนแนวคิดวิธีการปฏิบัติงานกับผู้อื่น ได้ปฏิบัติงานตามความถนัด และสนใจ และการให้เพื่อนติหรือชมผลงานของตนเองด้วยความเต็มใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สิ่ง que ปฏิบัติมากนอกเหนือจาก เรื่องที่กล่าวข้างต้นคือ การได้ฝึกค้นข้อมูล ข้อความรู้จากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง ได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด หรือ ความสนใจ

3) ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 พบว่าในการเรียนทุกครั้งที่สังเกต นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข ส่วนนักเรียนชั้นอื่นมีบางครั้ง (ร้อยละ 5) ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข นอกจากนั้นในการเรียนเกือบทุกครั้ง (ร้อยละ 95) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2 และ 4 ได้แสดงออกอย่างอิสระ ชัดเจน และมีเหตุผล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 6 ได้แลกเปลี่ยนความคิดและปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามจินตนาการ และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฝึกค้นข้อมูล ข้อความรู้ จากแหล่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

2.2 คุณลักษณะของนักเรียน

ผลการประเมินคุณลักษณะของนักเรียนด้านการเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ตามที่ได้กำหนดในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกลุ่มประสบการณ์ สรุปได้ดังนี้

1) การเป็นคนดี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 5 และ 6 ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 67-75 อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.64-2.71) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 48 อยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.36-2.41) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 53.49 อยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.39)

2) การเป็นคนเก่ง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 5 และ 6 ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 62 อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.56-2.59) นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 2 และ 4 ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 47-62 อยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.27-2.42)

3) **มีความสุข** นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 3 5 และ 6 ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 61-83 อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.59-2.81) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4 ร้อยละ 44-56 อยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.39-2.41)

2.3 ผลงานและผลการเรียนของนักเรียน

ผลงานที่เป็นชิ้นงานที่เกิดจากความรู้ ความสามารถของนักเรียนในทุกกลุ่มประสบการณ์ ได้แก่ การทำแผนที่ความคิด การวาดภาพประกอบเรื่อง การจัดทำรายงาน การไปศึกษานอกสถานที่ การเขียนเรียงความ การออกแบบและทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการประดิษฐ์สิ่งของ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลงานที่แตกต่างจากชั้นอื่น คือ การทำโครงงาน

ด้านผลการเรียนของนักเรียน พบว่า **กลุ่มทักษะ (ภาษาไทย)** นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ร้อยละ 43.45) และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ร้อยละ 38.87) มีผลการเรียนดีมาก ส่วนนักเรียนชั้นอื่น (ร้อยละ 30-38) มีผลการเรียนดี **กลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์)** นักเรียนทุกชั้นยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 (ร้อยละ 32-43) มีผลการเรียนดีมาก **กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต** นักเรียนทุกชั้นยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 34-43) มีผลการเรียนดีมาก **กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและการงานพื้นฐานอาชีพ** นักเรียนทุกชั้น (ร้อยละ 40-66) มีผลการเรียนดีมาก

2.4 ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้

ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับรูปแบบหรือแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

2.4.1 ข้อดีหรือจุดเด่นของรูปแบบ

ครูผู้สอน (ร้อยละ 16-32) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีหรือจุดเด่นของรูปแบบ ดังนี้ นักเรียนได้รับการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เช่น กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นในการเรียน ได้รับประสบการณ์ตรง และมีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น ได้ฝึกปฏิบัติในสิ่งที่ตรงตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ นักเรียนที่เรียนดีและเรียนอ่อน สามารถทำงานร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา และเรียนอย่างมีความสุข

2.4.2 ความแตกต่างระหว่างรูปแบบหรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้อยู่เดิมกับรูปแบบที่ทดลอง

ครูผู้สอน (ร้อยละ 11-21) มีความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้ การสอนตามรูปแบบที่ใช้อยู่เดิม ยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก ครูเป็นผู้ป้อนข้อมูลใส่สมองให้นักเรียนจำไปทำข้อสอบ นักเรียนไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับชีวิตที่เป็นธรรมชาติ และไม่กล้าแสดงออก ส่วนการสอนตามรูปแบบที่กำลังทดลอง นักเรียนมีบทบาท และมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูล มีการรวบรวมข้อมูล สังเกต ทดลอง เรียนรู้ด้วยตนเอง และได้แสดงความคิดอย่างกว้างขวาง

2.5 ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครอง

2.5.1 ความพึงพอใจของผู้บริหาร

ผู้บริหารพอใจมากในเรื่องต่างๆ ดังนี้ การจัดสภาพแวดล้อม พื่อใจการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมากเป็นอันดับ 1 (ค่าเฉลี่ย 3.00) ความสามารถของครูผู้สอน พื่อใจความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมมากเป็นอันดับ 1 (ค่าเฉลี่ย 3.20) รองลงไปคือ การใช้แผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลตามสภาพจริง (ค่าเฉลี่ย 3.00 และ 2.9 ตามลำดับ) คุณลักษณะของนักเรียน พื่อใจการเป็นคนเก่ง มากเป็นอันดับ 1 (ค่าเฉลี่ย 3.40) รองลงไป มีความสุขและการเป็นคนดี (ค่าเฉลี่ย 3.30 และ 3.00 ตามลำดับ)

2.5.2 ความพึงพอใจของครูผู้สอน

ครูผู้สอนพอใจมากทุกเรื่องดังนี้ การจัดสภาพแวดล้อม พื่อใจการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มากเป็นอันดับ 1 (ค่าเฉลี่ย 3.18 ร้อยละ 75.53) รองลงไปคือ การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน (ค่าเฉลี่ย 3.03 ร้อยละ 64.89) และการจัดกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.86 ร้อยละ 62.77) ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดกิจกรรม พื่อใจมากเพียงเรื่องเดียวคือ ความร่วมมือของเพื่อนครู (ค่าเฉลี่ย 3.10 ร้อยละ 75.53) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ พื่อใจการวางแผนการสอนตามแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากเป็นอันดับ 1 (ค่าเฉลี่ย 3.21 ร้อยละ 65.96) รองลงไปคือผลงานของนักเรียน (ค่าเฉลี่ย 3.13

ร้อยละ 76.60) และการปรับเปลี่ยนกิจกรรมตามความต้องการของผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 3.04 ร้อยละ 70.21) ส่วนคุณลักษณะของนักเรียน พอใจมากทุกด้าน

2.5.3 ความพึงพอใจของนักเรียน

นักเรียนทั้งหมดพอใจมาก 9 เรื่อง ใน 10 เรื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.47-4.06 ร้อยละ 36.06-43.36) ดังนี้ การทำงานเป็นกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.06 ร้อยละ 43.36) การทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.80 ร้อยละ 37.74) การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ เช่น ห้องสมุด มุมความรู้ ป้าย นิทรรศการ บุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.70 ร้อยละ 40.86) การร่วมกับเพื่อน สร้างผลงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.66 ร้อยละ 43.29) การมีโอกาสนเสนอ ผลงานของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.58) โดยมีค่าร้อยละสูงสุด พอใจปานกลาง (39.93) การมีโอกาสดิชม แนะนำผลงาน (ค่าเฉลี่ย 3.56 ร้อยละ 38.99) การสรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยมีค่าร้อยละสูงสุดพอใจปานกลาง (37.43) การได้รับคำติชมจากผู้อื่นและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลงาน (ค่าเฉลี่ย 3.54 เท่ากัน) โดยมีค่าร้อยละสูงสุด พอใจปานกลาง (37.24 และ 36.31 ตามลำดับ) และเรื่องที่นักเรียนพอใจปานกลางมีเพียง 1 เรื่อง คือ การมีโอกาสรูปขั้นตอนการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 3.47 ร้อยละ 38.05)

2.5.4 ความพึงพอใจของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองนักเรียนทั้งหมดมีความพอใจคุณลักษณะนักเรียนมากที่สุด 2 เรื่อง คือ การละเว้นสิ่งเสพติด (ค่าเฉลี่ย 3.63

ร้อยละ 72.41) ความร่าเริงแจ่มใส (ค่าเฉลี่ย 3.52 ร้อยละ 57.62) และ
 พอใจมาก 18 เรื่อง ใน 20 เรื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.55-3.08 ร้อยละ 41.29-
 56.85) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดได้ดังนี้ ความซื่อสัตย์ (ค่าเฉลี่ย
 3.08 ร้อยละ 60.05) การทำงานร่วมกับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.01 ร้อยละ
 56.85) การพักผ่อน (ค่าเฉลี่ย 2.94 ร้อยละ 50.32) การรู้จักเลือก
 รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และสะอาด (ค่าเฉลี่ย 2.89 ร้อยละ
 49.04) การออกกำลังกาย (ค่าเฉลี่ย 2.88 ร้อยละ 41.29) ความเสียสละ
 (ค่าเฉลี่ย 2.83 ร้อยละ 54.48) ความอดทน (ค่าเฉลี่ย 2.78 ร้อยละ
 50.19) การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 2.77 ร้อยละ
 55.12) การตรงต่อเวลาและความเชื่อมั่นในตนเอง และการรู้จักรักษา
 ความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม (ค่าเฉลี่ย 2.75) โดยมีค่า
 ร้อยละ (46.67 45.33 และ 44.37 ตามลำดับ) การทำตามข้อตกลง
 (ค่าเฉลี่ย 2.74 ร้อยละ 51.86) ความขยันและความรับผิดชอบ
 (ค่าเฉลี่ย 2.69) โดยมีค่าร้อยละ (48.59 และ 47.82) การแสวงหาความรู้
 จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 2.67 ร้อยละ 42.19) การรู้จัก
 รักษาความสะอาดที่อยู่อาศัย (ค่าเฉลี่ย 2.66 ร้อยละ 43.28) ความมี
 เหตุผล (ค่าเฉลี่ย 2.58 ร้อยละ 45.77) และการรู้จักการแก้ปัญหา
 (ค่าเฉลี่ย 2.55 ร้อยละ 41.29)

2.6 ความพึงพอใจที่โรงเรียนได้รับ

ผลจากการอภิปรายร่วมกันของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับ
 ความพึงพอใจที่โรงเรียนได้รับ สรุปได้ดังนี้

- 1) โรงเรียนได้รับความสนใจจาก สปจ. สปอ. และโรงเรียนอื่น ๆ ที่มาดูงานจำนวนมาก
- 2) ครูมีผลงานวิชาการ ที่จะใช้ในการประเมิน ตรวจสอบมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน
- 3) ครูมีเวลาที่จะใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์งานมากขึ้น
- 4) นักเรียนมีโอกาสนในการชื่นชมผลงานของตนเอง มีความสุขและชอบมาโรงเรียน
- 5) ผู้ปกครองพอใจที่นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ดี เช่น การกล้าแสดงออก ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

ความสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้

จากการอภิปรายร่วมกันของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับความสำเร็จที่เกิดจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในด้านครูผู้สอนและผู้เรียน สรุปได้ดังนี้

2.6.1 ด้านครูผู้สอน มีดังนี้

- 1) มีความเข้าใจหลักสูตรมากยิ่งขึ้น เพราะในการเขียนแผนจะต้องศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรอย่างละเอียด
- 2) มีการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน โดยครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบ เตรียมเนื้อหา และวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนชี้แนะเมื่อนักเรียนมีปัญหา
- 3) มีความรับผิดชอบมากขึ้น เข้าสอนตรงเวลาและมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

- 4) เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนแบบครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มาเป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
- 5) มีการนำเทคนิคการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) มาใช้
- 6) มีเวลาว่างมากขึ้น
- 7) มีความอดทนมากขึ้นในการจะดูความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

2.6.2 ด้านผู้เรียน มีดังนี้

- 1) ได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน และเต็มตามศักยภาพ
 - 2) หยุดเรียนน้อยลง
 - 3) สามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานได้เองตามศักยภาพ
 - 4) มีอิสระที่จะคิด และแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้
- ในชุมชน
- 5) กล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น
 - 6) มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
 - 7) มีความสุขในการเรียน ยิ้มแย้มแจ่มใส
 - 8) มีความรับผิดชอบ และสนใจใฝ่รู้มากขึ้น
 - 9) ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น รู้จักฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 10) รู้จักวางแผนในการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้

2.7 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.7.1 ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร คือ งบประมาณค่อนข้างน้อย ตัวผู้บริหารเองมีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก ครูผู้สอนบางคนดำเนินการไม่จริงจัง เพราะไม่มั่นใจว่าสิ่งที่ดำเนินการจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้เท่ากับนักเรียนในโรงเรียนอื่น และผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ นโยบายการปฏิรูปการศึกษา ส่วนความคิดเห็นของครูผู้สอนคือ ห้องสมุดยังไม่เป็นแหล่งที่ให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีไม่ครบและเพียงพอ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บางคนยังไม่พร้อมในเรื่องการอ่าน

2.7.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูผู้สอนสรุปได้ดังนี้ ห้องสมุดควรจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับนักเรียนศึกษาค้นคว้าโดยมีหนังสืออย่างหลากหลาย และควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้าใจรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในส่วนของผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับงานวิชาการ ครูผู้สอนควรมีความรู้ ความเข้าใจ รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความเสียสละ อดทน และใจเย็น ให้นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมตามกระบวนการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นผลจากการศึกษา มีขั้นตอนที่สำคัญคือครูผู้สอนจะต้องศึกษาและวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ในหลักสูตร ให้ถ่องแท้ว่าหลักสูตรต้องการอะไร แค่นั้น ทำไม่จึงต้องการอย่างนั้น นับว่าเป็นการเตรียมครูให้สามารถจัดทำสาระของ หลักสูตรในส่วนที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการเอง ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตราที่ 27) ในส่วนของการวางแผน การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดให้มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มประสบการณ์ที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน เป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหา และเห็นความเชื่อมโยงของวิชาและทักษะ ต่าง ๆ การวางแผนการจัดกิจกรรมตามแนววิถีจักรการเรียนรู้ที่ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน (8 ขั้นตอน) เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรม ที่คำนึงถึงความแตกต่างของการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่ง Mc.Carthy. (1979) แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ ผู้เรียนที่ถนัดจินตนาการ ถนัดการวิเคราะห์ ถนัดการใช้สามัญสำนึก และยอมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้เรียนทั้ง 4 แบบ มีวิธีการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และการรับรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น การที่ครูผู้สอนคำนึงถึงผู้เรียนเช่นนี้ จะทำให้กิจกรรมที่จัดสอดคล้องกับ ความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนแต่ละประเภท อันจะส่งผลให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข เกิดความรู้ ความเข้าใจ

ในเรื่องที่จะเรียนรู้ อย่างชัดเจน ลึกซึ้ง ครอบคลุม มีความหมายต่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และแก้ปัญหาสังคม นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมที่กำหนดเป็น 8 ขั้นตอน เป็นการวางแผนที่คำนึงถึงการใช้สมองทุกส่วนทั้งข้างซ้ายและข้างขวา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รศ.พญ.ต้นสนีย์ จัตราจุฑ์. (2542) ที่กล่าวว่า ข้อมูลที่จะให้เด็กเรียนรู้ ควรนำเสนอในรูปแบบที่สามารถเรียนรู้ได้ทั้งสมองข้างซ้ายและข้างขวา เพื่อเด็กที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยสมองข้างซ้ายก็สามารถเรียนรู้ได้อย่างง่ายดายด้วยสมองข้างขวา ซึ่งจะส่งผลให้ความจำและการเรียนรู้ดีขึ้น นอกจากนั้นยังมุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน ทั้งในเรื่องของการสรุปความรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติและสร้างชิ้นงาน ตามความถนัดและความสนใจ ในส่วนของการประเมินผลความสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้ ประเมินโดยให้ครอบคลุมกระบวนการในห้องเรียน นอกห้องเรียน และผลงาน ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึก และทักษะการแสดงออกทุกด้าน นับได้ว่าเป็นรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีทางเลือก โดยมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

2. การเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามรูปแบบที่เป็นผลจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า แผนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ที่ครูทุกชั้น ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มากกว่าร้อยละ 95 มีสาระครบทุกขั้นตอน ส่วนคุณภาพของแผนไม่ว่าจะเป็นเรื่องความชัดเจน ความเหมาะสมของแต่ละหัวข้อ ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบที่เป็นผลจากการศึกษาครั้งนี้ครูผู้สอนสามารถ

นำไปวางแผนการจัดกิจกรรมได้ทุกกลุ่มประสบการณ์และทุกระดับชั้น นอกจากนั้นครูผู้สอนมากกว่าร้อยละ 25 ได้ให้ข้อคิดเห็นที่สำคัญเกี่ยวกับจุดเด่นของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ นักเรียนได้รับการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เช่น การกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนอย่างมีความสุข ได้รับประสบการณ์ตรง และมีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้ เป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ตามสภาพจริง และเน้นกระบวนการคิด นอกจากนั้นเมื่อครูผู้สอนนำแผนไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกำหนดให้มีการสรุปผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่าแผนที่ครูผู้สอนทุกชั้นยกเว้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ร้อยละ 41-45 มีสรุปผลการสอน ซึ่งมีทั้งรายละเอียดและความชัดเจน นับว่าเป็นข้อมูลสำคัญที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน หรือใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน หรือเป็นข้อมูลสำหรับการวิจัยในชั้นเรียนนั่นเอง

3. ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นผลจากการศึกษาครั้งนี้ มีข้อสังเกตคือ ผู้บริหารโรงเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการให้ได้ผลตามเป้าหมาย คือ สร้างเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีความสุข โดยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศทางวิชาการ และการจัดปัจจัยสนับสนุนในด้านต่างๆ

ทั้งนี้อาจจะเป็นไปได้ว่าผู้บริหารเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่วนครูผู้สอนอาจจะมีส่วนที่ไม่เข้าใจรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก นอกจากนั้นอาจมีภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนอยู่มาก จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะดำเนินการอย่างจริงจังอย่างเช่นครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 3 และ 4 ชั้นละประมาณ 1 ใน 5 ของครูผู้สอนทั้งหมด เตรียมการสอนด้านเนื้อหา วิธีการ และสื่อการสอนน้อย ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อการจัดกิจกรรม ดังที่นักเรียนทั้ง 3 ชั้น มีความคิดเห็นตรงกันว่า ในการจัดกิจกรรมครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระดับปานกลางเท่านั้น ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ข้อมูลจากการประเมินตนเองของครูผู้สอน และจากการสังเกตการสอนพบว่า ครูผู้สอนที่ดำเนินการในเรื่องนี้น้อย คือ ครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ใน 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนยังเล็กและบางคนอ่านหนังสือและเขียนหนังสือยังไม่ได้ ส่วนครูที่สอนนักเรียนชั้นที่สูงขึ้นคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-5 3 ใน 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 6 ใน 7 ได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสภาพแวดล้อม นับได้ว่าเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะการเรียนรู้ ใฝ่เรียนและปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้จาก

แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งนักเรียนประมาณร้อยละ 40 ฟังพอใจมาก ที่ได้ทำกิจกรรม นอกจากนั้นข้อค้นพบอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองแทนการบอกความรู้ คือ การให้นักเรียนเรียนและทำงานเป็นกลุ่มและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ครูผู้สอนจัดกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.66) และนักเรียนประมาณร้อยละ 40 ฟังพอใจมาก ดังนั้น ถ้าครูคอยสังเกตผู้เรียนในขณะที่ทำงานกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดคำถาม การคิดของผู้เรียน การแก้ปัญหา การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การแสดงความคิดเห็น ความสามารถในการใช้ภาษาและการสื่อสาร ฯลฯ ก็จะทำให้ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

ข้อค้นพบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ คือ นักเรียนทุกชั้นมีความเห็นตรงกันว่าได้ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมที่จัดไม่ได้จัดเฉพาะในห้องเรียนหรือในอาคารเรียนเท่านั้น แต่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียนประเภท ก้อนกรวด ดิน หิน ทราย ดอกไม้ สายลม ฯลฯ ทำให้มีโอกาสดูแลเคลื่อนไหวอย่างสนุกสนานและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนของวัฏจักรการเรียนรู้ คือ การให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ ได้คิดงานด้วยตนเองตามจินตนาการ สร้างชิ้นงานตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 4 และ 6 ให้ข้อมูลว่า ได้ปฏิบัติมาก และนักเรียนทุกชั้นประมาณ

ร้อยละ 38 พึงพอใจมาก จึงส่งผลให้การเรียนรู้และการทำกิจกรรมเป็นไปอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับที่ศาสตราจารย์กิตติวดี บุญเชื้อ (2540) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้มีความสุข คือ การที่เด็กแต่ละคนได้เลือกเรียนตามความถนัดความสนใจ บทเรียนสนุก และสิ่งที่เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. คุณลักษณะของนักเรียนด้านการเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ที่เป็นผลจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า คุณลักษณะที่ปรากฏทั้ง 3 ด้าน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความถนัดในการปลูกฝัง เช่น เรื่องความสนใจใฝ่รู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูผู้สอนปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก แต่ผลจากการประเมินพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะในเรื่องนี้อยู่ในระดับพอใช้หรือในเรื่องการตรงเวลา ความเสียสละ มีการปลูกฝังน้อย แต่นักเรียนมีคุณลักษณะในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับดี ส่วนในชั้นอื่นก็เช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะเรื่องใดที่ครูเห็นว่านักเรียนดีอยู่แล้ว เวลาที่จัดกิจกรรมก็จะปลูกฝังน้อยโดยมุ่งปลูกฝังในเรื่องอื่น และอีกประการหนึ่งนั้น คุณลักษณะในแต่ละด้านมีหลายเรื่องที่จะต้องปลูกฝัง เช่น เรื่องการเป็นคนดีมีมากถึง 29 เรื่อง คนเก่ง 16 เรื่อง และมีความสุข 20 เรื่อง นอกจากนั้นช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างสั้นเพียง 1 ภาคการศึกษาเท่านั้น แต่การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมจะต้องใช้เวลาค่อนข้างนานและต่อเนื่องจึงจะเห็นผลของการพัฒนาได้ ดังนั้น คุณลักษณะของนักเรียนที่เป็นผลจากการศึกษาในครั้งนี้อาจจะยัง

สรุปไม่ได้แน่ชัดนักว่าเป็นผลอันเกิดจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพียงอย่างเดียว หรืออาจจะเป็นเพราะนักเรียนมีคุณลักษณะดีอยู่แล้ว และอีกประการหนึ่งนั้นในการทดลองใช้รูปแบบครั้งนี้ไม่ได้มีการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนในทุกๆ เรื่องไว้ก่อนที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงไม่สามารถจะบอกได้ว่ามีพัฒนาการเพิ่มจากเดิมเท่าไร แต่อย่างไรก็ตามถ้าจะพิจารณาด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครอง พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนพอใจคุณลักษณะของนักเรียนด้านการเป็นคนดี เก่ง และมีความสุขมากทั้ง 3 ด้าน ส่วนผู้ปกครองนั้น พึงพอใจมากที่สุดในเรื่องการละเว้นสิ่งเสพติด ส่วนเรื่องอื่นก็พอใจมากเช่นเดียวกัน

ส่วนผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามรูปแบบนี้ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ทุกชั้น มีผลการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์อยู่ในระดับดีมากและดี นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ มีเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การงาน และพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มทักษะ และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์) ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามรูปแบบที่เป็นผลจากการศึกษา สามารถพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุขหรือเป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย มีดังนี้

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ถ้าจะให้บังเกิดผล การจัดชั้นเรียนและตารางเรียนควรยืดหยุ่นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และควรลดภาระงานของครูที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อให้ครูมีเวลาสำหรับคิดค้น และวางแผนเตรียมการจัดการกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น
2. ผู้บริหารและครูผู้สอน ควรร่วมกันสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นห้องเรียน
3. โรงเรียนควรจัดห้องสมุด/มุมหนังสือ ให้มีหนังสือหลากหลายประเภท ให้นักเรียนได้อ่าน ศึกษา ค้นคว้า เพื่อสร้างเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างให้เกิดความคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ
4. ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมุ่งมั่นที่จะจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ได้พัฒนาสมอง การคิด และสติปัญญาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้แสดงออกอย่างอิสระ

5. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้

5.1 ให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่อยู่รอบตัว
ทั้งจากครูผู้สอน ผู้รู้ในท้องถิ่น สื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ ธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

5.2 จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมศักยภาพ
ความเก่ง ความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคล และพัฒนาสมอง
ทั้งข้างซ้ายและข้างขวา

บรรณานุกรม

- กษมา จันทรืผลแดง. การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบ
กับชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรที่มีต่อความขยัน
หมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ล่งจัดกรุงเทพมหานคร,
ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้,
สารพัฒนาหลักสูตรปีที่ 15 อันดับที่ 124
มกราคม-มีนาคม 2539.
- กิตติยวดี บุญซื่อ และคณะ. การเรียนรู้อย่างมีความสุข, กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540.
- แก้วตา คณะวรรณ และคณะ. การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียน
การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.

ทิตินา แชมมณี และคณะ. การพัฒนาและการใช้รูปแบบการฝึกทักษะ
การทำงานกลุ่ม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา,
โครงการวิจัยร่วมระหว่างภาควิชาประถมศึกษา คณะ
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกองวิชาการ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530.

_____ . ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด,
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ, 2542.

เทียน ทองแก้ว. ปัจจัยที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี, สารพัฒนา
หลักสูตร ปีที่ 16 อันดับที่ 129 เมษายน-มิถุนายน
2540.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน, วารสาร
แนะแนว กุมภาพันธ์-มีนาคม 2527.

บุรชัย ศิริมหาสาคร. การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา,
สารพัฒนาหลักสูตรปีที่ 16 อันดับที่ 129 เมษายน-
มิถุนายน 2540.

พระธรรมปิฎก, พระ (ป.อ. ปยุตโต) แง่คิดข้อสังเกตเกี่ยวกับการปฏิรูป
การศึกษา โครงการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
คุณภาพการศึกษา, 2541.

พวงพยอม ชิดทอง. ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อการประหยัด
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเชียงใหม่
คริสเตียน จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2536.

ยุพดี ปิตตะคุ. ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียร
ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
ศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์
ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2537.

วรายุทธ ทวีลาภ. การเปรียบเทียบผลของการฝึกพฤติกรรมการ
แสดงออกและการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรม
ประชาธิปไตย ด้านการระดม ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชน บ้านห้วยยายชี
อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ, วิทยานิพนธ์การ
ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2539.

วิชาการ, กรม. การทดลองเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงานเพื่อ
พัฒนาสำนึกทางอาชีพของเยาวชน, กรุงเทพมหานคร :
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

_____. สรุปผลการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของเด็กไทย, กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.

_____. แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข, กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.

วิจัย วงษ์ใหญ่. กระบวนทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

_____. พลังการเรียนรู้ในกระบวนทัศน์ใหม่, กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.

วิรัตน์ คุ่มคำ. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาศิลปศึกษาด้วยกลวิธีระดมสมอง, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ศศิธร ดีเหมาะ. ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2539.

คันสนีย์ จัตราคุปต์ รศ.พญ. สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็ก
ให้ฉลาดได้อย่างไร, (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโลกทัศน์ใหม่,
วารสารวิชาการ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม 2542.

สุมนธา พรหมบุญ และคณะ. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม,
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ, 2540.

สุภาสินี สุทธิระ และคณะ. การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการสอน
วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา, กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.

สุพล ชิดเชื้อ. การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการปรับ
สัณใหม่ต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร,
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

สำราญ มีแจ้ง และคณะ. การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน
คณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา, กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.

หงส์สุนีย์ เอื้อรัตนรักษา. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้รูปแบบการคิด
แก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอแรนซ์, วิทยา-
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

อรอร ฤทธิ์กลาง. ผลของการใช้ทักษะการสื่อสารทางวาจาตามแนวคิด
กลุ่มปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อความสามารถทางการพูดของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร,
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2538.

อุทุมพร จามรمان. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับ
นิสิตนักศึกษาครู ในสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540. (อัดสำเนาเย็บเล่ม)

อัจฉรา เดียวกังวาล. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิตด้วยเทคนิคการพยากรณ์แบบสร้างภาพอนาคต และ
แบบวิเคราะห์ทำนายในอนาคต, วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

Gardner, Haward. **Multiple Intelligence : The theory in Practice.**
New York : Basic Books, 1993.

ความคิดเห็นของนักเรียน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 5 และ 6 โรงเรียน บ้าน น้ำลอดน้อย วัดหม้อ และวัดวิเวกเมืองตราดโรงเรียนในโครงการทดลอง ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนตามแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน ได้แสดงความคิดเห็นโดยเขียนเป็นข้อความ ดังนี้

“ฉันได้ออกไปเรียนนอกสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูสะพานน้ำที่บ้านลุงยม ไปดูปลาในบ่อ ดูดินปลูกพืช คุณครูสอนพวกเราทำน้ำมะนาว ฉันอยากเรียนนอกสถานที่ทุกวันๆ”

“ตอนที่เน็ตได้เข้า ป.1 เน็ตดีใจมากเลย เน็ตชอบเรียนข้างนอก และชอบเรื่องเสื้อผ้ามากที่สุด เน็ตจะช่วยแม่ซักผ้าด้วย”

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน ได้แสดงความคิดเห็นโดยเขียนเป็นข้อความ ดังนี้

“ผมมีความสุขที่ได้เรียนแบบใหม่ ได้ปฏิบัติจริง ไม่บังคับนักเรียน และเรียนแบบประชาธิปไตย ผมสนุกในการเรียน”

“ผมมีความสุขที่ได้ไปเที่ยวในชุมชน ด้วยการปฏิบัติจริงในการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติ การทำน้ำจุลินทรีย์ ผมตื่นเต้นมาก”

“สิ่งที่ได้รับจากการเรียนคือ มีความรู้มากขึ้น มีความกล้าแสดงออก มีความรักใคร่ต่อผู้อื่น และมีมิตรมากขึ้น”

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน ได้แสดงความคิดเห็นโดยเขียนเป็นข้อความ ดังนี้

“ดิฉันชอบการเรียนแบบใหม่ เพราะเป็นการเรียนที่สนุกสนานมากกว่าการเรียนแบบเก่า และถ้าเราได้เรียนแบบนี้ตลอดก็จะดี”

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน ได้แสดงความคิดเห็น โดยเขียนเป็นข้อความ ดังนี้

“การเรียนแบบนี้ดีที่สุด เพราะเรามีความสามารถในด้านต่าง ๆ และยิ่งกล้าคิด กล้าพูด และกล้าแสดงออก และอีกอย่างหนึ่งเราสามารถนำเรื่องที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้เราได้ความรู้และประสบการณ์ ซึ่งแตกต่างจากตอนก่อนมาก โดยที่เราไม่มีอิสระในตัวเอง แต่มาตอนนี้เราได้พัฒนาคุณภาพมากขึ้น โดยคิดทำในสิ่งที่ดีเสมอ ทำให้เราเป็นคนเก่ง ฝึกเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสุขอยู่ตลอดเวลา ดิฉันถือว่าการเรียนแบบนี้เป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กไทยให้อยู่รวมในสังคมอย่างสงบสุข”

“การเรียนการสอนแบบนี้ดี เพราะเป็นการฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเป็นส่วนมาก ซึ่งต่างจากการเรียนการสอนอย่างเดิม คือ เปิดหนังสือเรียนทำให้นักเรียนไม่ค่อยแสดงออก ไม่ค่อยค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และไม่ค่อยใช้ความคิด อยากให้นักเรียนทั่วประเทศใช้การเรียนการสอนแบบนี้ จะได้เก่งกันทุกคนและมีคุณภาพ”

“ดิฉันมีความสุขที่ได้รับการเรียนการสอนอย่างนี้ เพราะได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำงานในระบบกลุ่ม ทำการปฏิบัติจริง ได้ประเมินผลงานและได้ปรับปรุงผลงาน เวลาเรียนแล้วมีความสุข คุณครูใจดี มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เป็นกันเองกับนักเรียน ตัดสินด้วยเหตุผลไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสิน ดิฉันชอบและมีความสุขในการเรียนการสอนครั้งนี้จริงๆ

“ดิฉันชอบเรียนแบบที่ได้ปฏิบัติจริง ได้ออกไปศึกษานอกสถานที่ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดิฉันมีความสุขเพลิดเพลิน ได้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม การสามัคคีในกลุ่ม มีการแสดงผลงาน ประเมินผลงาน และการปรับปรุงผลงาน”

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดซ้อ และวัดวิเวกเมืองตราด จำนวน 6 คน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน ข้อความที่เป็นความคิดเห็นมีดังนี้

“ดิฉันสังเกตเห็นว่า ลูกของดิฉันมีความสุข และสนุกสนานในการเรียน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนมาปฏิบัติที่บ้านได้ ดิฉันคิดว่าการเรียนการสอนแบบนี้ ทำให้ลูกของดิฉันช่วยเหลือตนเองได้มากกว่าเก่า เป็นคนกล้าแสดงความคิดเห็น และเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น”

“การเรียนการสอนแบบนี้ทำให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าวิชาด้วยตนเอง และรู้จักรวมกลุ่มฟังพากัน”

“เด็กสนุกกับการเรียน มีความรับผิดชอบมาก การเรียนดีขึ้นมาก และเป็นคนอยากรู้อยากเห็น”

“การเรียนการสอนแบบนี้ เด็กคิดเอง ทำเองเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น”

“การเรียนดีขึ้นมาก มีความรับผิดชอบมากขึ้น แต่เล่นกีฬาออกไปหน่อย”

“การเรียนแบบใหม่ เป็นสิ่งที่ดีเพราะเด็กได้ทำจริง เมื่อได้ปฏิบัติจริงแล้ว จะไม่ค่อยลืม พร้อมทั้งได้รับความสนุกสนานด้วย”

คณะผู้ดำเนินการวิจัย

ที่ปรึกษา

อธิบดีกรมวิชาการ

รองอธิบดีกรมวิชาการ

ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา (นางสาวอรุณศรี อนันตรศิริชัย)

ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา (นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด)

หัวหน้าโครงการ

นางสาวมณีนภา

ชุติบุตร

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวกัญญิกา

พราหมณ์พิทักษ์

นางมยุรี

ละอองแก้ว

นางสาวรัตนา

แสงบัวเผื่อน

ผู้สร้างเครื่องมือ

นางสาวมณีนภา

ชุติบุตร

กรมวิชาการ

นางสาวกัญญิกา

พราหมณ์พิทักษ์

กรมวิชาการ

นางมยุรี

ละอองแก้ว

กรมวิชาการ

นางสาวรัตนา

แสงบัวเผื่อน

กรมวิชาการ

นางสาวไพเราะ	พุ่มมัน	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี
นายอารมณ	วงศ์บัณฑิต	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี
นางสาวสุพัทธา	ประเสริฐ	โรงเรียนสุพรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี
นายวิทยา	วรรณประพันธ์	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร
นางวัลลภา	สังข์ผาด	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดตราด
นางวนิดา	ก้อนหม่อง	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี
นายวีระวุฒิ	วงศ์วสันต์	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์
นางวันทนา	บัวทอง	โรงเรียนห้วยกรดวิทยา จังหวัดชัยนาท
นายเอนก	ศิลปนิลมาลย์	สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
นางสาวนงนภัส	บุญตะรัตน์	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา

นางสาววิจิตรา	เจือจันทร์	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี
นางสาวกฤษณา	คิตติ	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก
นายเอื้อ	จันทอง	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี
นางสาวจำแลง	เชื้อภักดี	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
นายสมชาย	สัดบสร้อย	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
นางสาวสุรางค์	เจริญสุข	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ผู้พิจารณาเครื่องมือ

นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด

ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล

นางสาวมณีนิกา	ชุติบุตร	กรมวิชาการ
นางสาวกัญนิกา	พราหมณ์พิทักษ์	กรมวิชาการ
นางมยุรี	ละอองแก้ว	กรมวิชาการ
นางสาวรัตนา	แสงบัวเผื่อน	กรมวิชาการ
นางวัลลภา	สังข์ผาด	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดตราด
นายขวัญเมือง	ล้มมา	สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองตราด
นายมานพ	พูลทรัพย์	สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเขาสมิง
นายสุรัชย์	รัตนพิทักษ์	สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเขาสมิง
นางสาวไพเราะ	พุ่มมั่น	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี
นายอารมณ	วงศ์บัณฑิต	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี
นายสงบ	สังขะไชย	สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอดุสิตประจันต์
นายวีระวุฒิ	วงศ์สันต์	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์
นายอุทัย	พรมใสภา	สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอตรอน

นางวนิดา	ก้อนช้อง	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี
นายประนัย	บุตรชา	สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอทุ่งฝน
นายสุริยนต์	อินทร์อุดม	สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอวังสามหมอ
นายวิทยา	วรรณประพันธ์	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร
นายวินัย	รัตน์ะ	สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหลังสวน

ผู้วิเคราะห์ข้อมูล

นางสาวมณีนิกา

ชุตินุตร

นางสาวสุรีย์

สุทธิพิพัฒน์

ผู้เขียนรายงานการวิจัย

นางสาวมณีนิกา

ชุตินุตร

ผู้ตรวจและพิจารณารายงานการวิจัย

นายสมยศ

มีเทศน์

นางสาวศรีสมร

พุ่มสะอาด

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวทรงศนี

ถนนอมจิตร

ผู้ออกแบบปก

นายชูเกียรติ

เกิดอุดม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์การศาสนา พ.ศ. 2543

314-316 ปากซอยบ้านบาตร ถนนบำรุงเมือง เขตป้อมปราบ กรุงเทพฯ 10100

นายปรกรณ์ ดันสกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โทร. 223-3351, 223-5548

